

Jaarverslag 2015 Kennisinstituut christelijke ggz

2015 was het eerste volledige jaar voor het Kennisinstituut christelijke ggz. Na een aanloop vanaf september 2014 was op *11 april 2015* de officiële 'Kick-off'. Een zeer geslaagde dag met diverse lezingen, tafelgesprekken en workshops waarvoor veel belangstelling was. Op deze dag hebben we duidelijk kunnen maken waarvoor we staan en wat ons doel is.

In het afgelopen jaar hebben we concreet gestalte kunnen geven aan nieuwe en lopende projecten. In dit jaarverslag worden kort enkele hoogtepunten benoemd. Voor een actueel overzicht kan de website www.kicg.nl geraadpleegd worden.

A. Onderzoek

Geloven onder invloed

Effectiviteit van behandeling bij verslaving

Bij De Hoop is een stevige onderzoeksambitie geformuleerd waarbij ook een goede logistiek wordt opgezet. Jan Teerds, klinisch psycholoog in opleiding, vervult hierin een centrale rol. Zijn onderzoek wil de vraag beantwoorden *in hoeverre geloofsaspecten zoals gemeten bij de intake, een unieke bijdrage leveren aan de voorspelling van het behandelresultaat en het beloop van de klachten gedurende een verslavingsbehandeling* (bovenop de bijdrage van het sociaal functioneren, psychologisch functioneren en de mate van middelengebruik).

In verbinding hiermee wordt ook het *project ReliROM* uitgevoerd, waarbij onderzocht wordt welke items het beste gebruikt kunnen worden om religie multidimensioneel te meten in het kader van Routine Outcome Monitoring, zowel vanuit het perspectief van samenhang met klachten en behandelbeloop, als ook vanuit het perspectief van ervaringen van cliënten en behandelaars. Dit project heeft als doel om te komen tot een standaardset van religieuze items die bij iedere ROM-meting afgenomen worden, waarbij religie langs meerdere dimensies geoperationaliseerd wordt en het aantal items beperkt blijft tot ongeveer 20.

Effect van geloven

Bij Eleos is onderzoek naar *religie en suicidaliteit* een belangrijke thematiek. Een eerste studie, uitgevoerd door Matthias Jongkind (klinisch psycholoog in opleiding), exploreert wat religie tot een beschermende factor maakt bij suicidaliteit. Het project loopt goed, meer dan de helft van de benodigde respondenten is reeds geïncludeerd.

Om longitudinaal vervolgonderzoek mogelijk te maken, zijn twee subsidieaanvragen ingediend bij Zon-Mw, onder de titels *Hidden intent and hidden meaning: Advanced exploring and intervention in times of suicidal entrapment by improving use of the CASE-approach, and extending the exploration to sources of meaning* en *Refreshing perspective in chronic or recurrent suicidality: methodically promoting and facilitating support from religious communities*. Deze laatste aanvraag past ook in de onderzoekslijn *NaastENZorg*. Uitslag van de aanvragen volgt in 2016. In het kader van deze aanvragen zal Bart van den Brink, psychiater, promotieonderzoek doen.

Binnen Eleos loopt verder een studie naar het *effect van een e-healthinterventie met betrekking tot religieuze coping* (namelijk de module 'Psychische klachten en christelijk geloof') op het welbevinden van patiënten met een depressieve stoornis of angststoornis, uitgevoerd door Aline Verhoeff, klinisch psycholoog in opleiding.

B. Zorginnovatie/ontwikkeling behandelmethodiek vanuit christelijk geloof

Met diverse collega's van De Hoop en Eleos is een *e-healthmodule 'Psychische klachten en christelijk geloof'* ontwikkeld. Deze module kan ingezet worden in het kader van blended behandelen om, parallel aan het behandelen van de stoornis, expliciet aandacht te geven aan geloven en de wederzijdse relaties tussen geloof en psychische problematiek.

Het was een ontzettend leuke ervaring om met verschillende mensen een product te ontwikkelen dat geschikt is voor een heel brede achterban, waarbij we positieve reacties gekregen hebben van cliënten en collega's uit verschillende kerken. Een geslaagd product dus, dat als opmaat dient voor het ontwikkelen van *meer specifieke modules, namelijk depressie, angst, zelfbeeld, verwerking en pornoverslaving*. Met de eerste drie is dit jaar een begin gemaakt in een ontwikkelgroep waarvan collega's deel uitmaken die werkzaam zijn bij De Hoop, Eleos en Lelie Zorggroep. Ook is in dit kader een subsidieaanvraag ingediend bij Achmea.

C. Kennis delen

Vanuit het Kennisinstituut christelijke ggz is op 11 april 2015 als *Kick-off* een studiedag georganiseerd over de vraag '*Wat is christelijke ggz en wat is het effect ervan?*', waar diverse collega's een lezing of workshop verzorgden.

Daarnaast heeft het Kicg in samenwerking met het Bible Belt Netwerk de *studiedag 'Het bevindelijke brein: Over geloof, geest en genen'* georganiseerd op 13 november 2015 aan de Vrije Universiteit.

Hanneke Schaap hield een lezing met als titel 'Godsbeelden op de Biblebelt: is onze God nog een verterend vuur?', Arie Jan de Lely leverde een bijdrage over bevindelijk gereformeerden en suicide. Bij De Hoop was er op 5 november 2015 een *symposium bij de start van de deeltijdbehandeling* voor jongeren die De Hoop en Eleos in samenwerking met het reformatorisch onderwijs opgezet hebben. Hanneke gaf in haar bijdrage een antwoord op de vraag 'Wat heeft God ermee te maken?'

Verder heeft Hanneke Schaap *lezingen* gehouden over autisme en geloof (Rijssen), de veranderlijke God (CSFR Wageningen), en een gastcollege aan de Theologische Universiteit Kampen. Bij De Hoop leverde ze een bijdrage over hechting en geloof in het kader van deskundigheidsbevordering.

Rens Filius, werkzaam bij Eliagg, heeft een *inleidende, praktijkgerichte cursus voor christenprofessionals in de ggz* ontwikkeld. Deze cursus wordt onder de paraplu van het Kennisinstituut christelijke ggz aangeboden. Op 27 november heeft de eerste bijeenkomst plaatsgevonden.

Tenslotte zijn er bij Eleos diverse opleidingsavonden georganiseerd onder de paraplu van het Kennisinstituut christelijke ggz, waarvoor ook collega's van De Hoop zijn uitgenodigd.

D. Publicaties

Een volledig overzicht van publicaties is te vinden op www.kicg.nl.

Wetenschappelijk:

Muthert, H. & Schaap-Jonker, H. (2015). Verbeeldingskracht als denkmodus – over trauma, kunst, en zoeken naar zin. *Psyche en Geloof* 26 (1), 49-61.

Schaap-Jonker, H. (2015). Zelfontplooiing en kwetsbaarheid binnen de matrix van autonomie en verbondenheid: een godsdienstpsychologisch perspectief. In: Paul, H. & Slob, W. (red.), *Zelfontplooiing: een theologische peiling* (61-76). Zoetermeer: Boekencentrum.

Populariserend:

H. Schaap-Jonker, Relationale ervaringen. [serie Godsbeeld, in relatie tot mensbeeld]. *Waarheidsvriend*, 16 oktober 2015.

H. Schaap-Jonker, 'Ken je dat gevoel dat iemand je niet moet?' Over geloof, gevoel en godsbeeld. *Onderweg* 1 (20), 54-56, 31 oktober 2015.

H. Schaap-Jonker, B. van den Brink, F. Koopmans, A.-J. de Lely, W. Scholte en R. Timmerman. *Christelijke ggz in teken van menswording*. Reformatorisch Dagblad, 4 februari 2015 (eerder verschenen in Nederlands Dagblad).

B. van den Brink, M. Jongkind & H. Schaap-Jonker, Onderzoek suïcide kan niet om invloed geloof heen. Gepubliceerd in o.a. Reformatorisch Dagblad, Nederlands Dagblad en CVandaag.

E. Samenwerkingsverbanden

Het Kennisinstituut christelijke ggz werkt samen met de CVPPP. Het Kennisinstituut christelijke ggz participeert in de Federatie GGZ en Zingeving, waarvan ook KSGV, CVPPP en Stichting Psychiatrie en Religie deel uitmaken.

Onderzoeksprojecten over religie en suïcidaliteit worden uitgevoerd in samenwerking met prof. dr. A.W. Braam (Altrecht/UvH).

F. Personele inzet

Sinds 1 september 2015 werkt Hanneke Schaap 22 uur per week als rector van het Kennisinstituut christelijke ggz . Agnes Hagenbeek ondersteunt als managementassistente voor 16 uur per week. Verder stonden de volgende personen (deels) op de begroting van het Kennisinstituut christelijke ggz met een klein aantal uren: drs. Frans Koopmans De Hoop; drs. Bart van den Brink, psychiater (Eleos) i.v.m. onderzoek naar suïcidaliteit en religie; drs. Joke van Nieuw Amerongen, arts (Eleos/ Universiteit voor Humanistiek) i.v.m. onderzoek naar integratie van religie/ spiritualiteit in psychiatrische behandeling; Karin Kleiberg, woonbegeleider, i.v.m. ontwikkelen van richtlijn spiritualiteit in woonbegeleiding.